

Вишефронтална настава, шта је то?

Концепт вишефронталне наставе везује се за име Петра Савића (1997) који је годинама настојао да уведе нови модел наставе у циљу индивидуализације наставног процеса. Он је у својим делима, критички преиспитујући питања везана за традиционалну организацију наставе и дидактичко-методичке поступке, исцрпно описао вишефронталну наставу, са бројним импликацијама које овај модел нуди, мењајући позицију ученика и наставника у њој.

Модел вишефронталне наставе базиран је на следећим начелима:

-Садржаји наставног предмета обрађују се на нов начин, и то тако што га ученици уче претежно самостално из одговарајуће литературе и уз одговарајућу помоћ наставника. Тако ученици уче да уче, да самостално разликују битно од небитног, да развијају осећај одговорности и самодисциплине, да успостављају узрочно-последичну везу између својих амбиција и рада.

-Ученици имају обавезу да одговарају све што је предвиђено наставним програмом за одређени наставни предмет у одређеном разреду.

-Ученици неће бити прозивани, него ће се сами јављати да, корак по корак, део по део градива, одговарају.

-Сами ће давати предлог оцене за коју су се спремили и коју желе да добију, а својим одговором ће „бранити“ предложену оцену. Тако ће научити да процењују и вреднују своја постигнућа.

-Кад усвоје целокупно градиво предвиђено за одређени предмет, за њих је завршена и школска година (што се тог наставног предмета тиче), (*Савић-Гутеша, 2001*), па преостало време могу усмерити у друге активности и савлађивање градива осталих предмета.

Напомена: Наставни материјали су у целини постављени на мом блогу

Књиголупци: <http://knjigolupci.wordpress.com/> у оквиру категорије

Наставни материјали за ВФН

<http://knjigolupci.wordpress.com/category/наставни-материјали-за-вишефронталн/>

ЗА ПОЧЕТАК

Пред вама је програм који ћемо проучавати користећи уџбенике, штампане наставне материјале, садржаје web страница на интернету, аудио и видео материјале, књижевна дела наведених аутора, и друге изворе информација.

Имате прилику да, у договору са наставником, усмеравате свој рад према постигнућима која желите да остварите. Припремите се да преузмете главну улогу у свом образовању.

Препоручени уџбеници:

-**Књижевност и српски језик:** приручник за ученике првог разреда гимназије и средњих стручних школа / Петар Пијановић, Завод за уџбенике и наставна средства – Београд, 2007.

-**Књижевност и српски језик:** приручник за ученике првог разреда гимназије и средњих стручних школа / Часлав Ђорђевић, Предраг Лучић : Д. Ђорђевић:Венцловић – Нови Сад, 2008.

-**Читанка** са књижевнотеоријским појмовима / Љиљана Николић, Босилка Милић: Завод за уџбенике и наставна средства – Београд, 2007.

-**Књижевност:** за први разред средњих школа / [приредио] Душко Бабић – Београд: издање Д. Бабића (Нови Сад: Будућност), 2006.

-**Језик и језичка култура:** уџбеник граматике за први разред средње школе / Љиљана Николић, Живојин Станојчић, Душка Кликовац: Српска школска књига, Београд 2004.

-**Лектира за ученике средњих школа/** Љ.Николић, Б.Милић: Ваша књига, Београд, 2007.

Препоручујем да у свом раду и истраживању користите садржаје сајтова који су наведени у листи линкова нашег блога **Књиголупци:** <http://knjigolupci.wordpress.com/> (**Сајтови о књижевности**), али сте слободни да и сами истражујете. У вики радионици **Књигомногољупци:** <http://knjigomnogolupci.wikispaces.com/1.0+nama> имаћете прилику да и сами постављате своје истраживачке радове у електронској форми.

Настава српског језика и књижевности

за први разред средње школе обухвата

*једанаест наставних целина из области

проучавања књижевности,

*четири наставне целине из језика

*правопис српског језика и

*културу усменог и писменог изражавања.

*Важећи Наставни план и програм објављен је у „Службеном гласнику РС – Просветном гласнику“ бр. 5/90, а потом је коригован више пута без битних измена.

Предметни наставник Бранијета Кониуловић

НАСТАВНИ ПРОГРАМ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ ЗА ПРВИ РАЗРЕД

*Целокупни садржај градива првог разреда груписан је у наставне целине или теме. У сарадњи са наставником направићеш свој план на основу којег ћеш учити једну по једну тему, или лекцију обухваћену темом, а онда одговарати научено градиво, када процениш да си задовољан/задовољна својим знањем. У зависности од врсте градива одговараћеш усмено или писмено (тестови, писмене вежбе, писање есеја о задатој теми). Лекције у целини, или садржаји у њима, биће обележени црвеним звездицама (****) које означавају тежину градива. Важно је да знаш да **СВАКУ НАСТАВНУ ЦЕЛИНУ МОРАШ САВЛАДАТИ БАР НА ОСНОВНОМ НИВОУ**. **Мораш водити рачуна и о томе да не допустиш да ти се градиво нагомилава, када знаш да је много лакше да савлађујеш део по део. Од твојих амбиција и уложеног труда зависи каква ће бити твоја постигнућа. Знање је непроцењиво, зато не постављај себи границе!***

Прва наставна целина

ПРИСТУП УМЕТНИЧКОМ ДЕЛУ ()**

У овој наставној целини говори се о уметности, уметничком делу, уметнику. Пример који треба да проучиш је песма **Септембар**, Стевана Раичковића.

Друга наставна целина

ПИРОДА И СМИСАО КЊИЖЕВНОСТИ (**)**

Проучавајући ову тему треба да одговориш на питања шта је то књижевност, чиме се она одликује, у каквом је односу са животом и другим уметностима и које научне дисциплине се њоме баве. Да боље разумеш ову целину помоћној ће ти текст Ива Андрића: **О причи и причању** и анализа песме Добрише Ћесарића: **Слап** (у Читанци).

Трећа наставна целина

ПРОУЧАВАЊЕ КЊИЖЕВНОГ ДЕЛА (***)**

Књижевност као уметност сагледаћеш и са становишта наука које је проучавају. У оквиру интерпретација књижевних дела треба да уочиш разлику између књижевних родова и врста и да запазиш специфичности сваке од њих. Текстови за проучавање: Лирика – структура лирског дела: **Сунце се дјевојком жени**. Епика — структура епског дела: **Банавић Страхинића**. Драма - драмска структура: Софокле: **Антигона**.

Четврта наставна целина

ИСТРАЖИВАЊЕ КЊИЖЕВНОГ ДЕЛА (*)**

Техника истраживања књижевног дела: У овој наставној целини научићеш како се чита, како се истражује и како се долази до информација о темама које желимо да проучавамо. У Читанци су текстови које треба да прочиташ и припремиш се иза њихову интерпретацију: **Хасанагиница**, **Дјевојка бржа од коња**, **Златна јабука** и **девет пауница**.

Пета наставна целина

СТРУКТУРА ПРОЗНОГ КЊИЖЕВНОГ ДЕЛА (**)**

Научићеш да препознаш структурне елементе у уметничкој приповести: грађа, тема и мотиви, фабула и сиже, лик (јунак), идеја, начини уметничког казивања и наратор у делу, композиција. Дела за читање: Антон Павлович Чеков: **Туга**, Лаза Лазаревић: **Први пут с оцем на јутрење**.

Шеста наставна целина

КЊИЖЕВНОСТ СТАРОГ ВЕКА (****)

Предмет проучавања у овој целини су сумерско-вавилонска књижевност, хебрејска књижевност, хеленска књижевност. На примеру *Епа о Гилгамешу* и Хомерове *Илијаде* научићеш шта је то еп / епопеја, а читајући одломке из Читанке сазнаћеш нешто о најчитанијој књизи свих времена – *Библији - Светом писму*. На интернету и у уџбеницима упознај се а значајем и садржајем ових дела, а за интерпретацију припреми одломке из Читанке.

Седма наставна целина

СРЕДЊОВЕКОВНА КЊИЖЕВНОСТ (***)

Треба да знаш најважније ћињенице о почецима и развоју словенске и српске писмености, одликама књижевности овог времена и књижевним врстама у српској средњовековној књижевности.

Текстови за проучавање: Црноризац Храбар: *Слово о писменима*, Сава Немањић: *Житије св. Симеона*, Стефан Лазаревић: *Слово љубве*, Јефимија: *Похвала кнезу Лазару*.

Осма наставна целина

НАРОДНА (УСМЕНА) КЊИЖЕВНОСТ (***)

Све ово ти је већ познато из основне школе, па ћеш само обновити своје знање. Подсети се које врсте постоје у епској и лирској народној поезији. Како су класификоване народне епске песме и народна проза? Читајући песме потруди се да препознаш следеће појмове: десетерац, цезура, градација, контраст, епитет, анафора, архаизми.

Прочитај песме: *Српска дјевојка*, *Стојан и Љиљана*, *Кнежева вечера*, *Марко пије уз рамазан вино*, *Ропство Јанковић Стојана*, *Диоба Јакшића*, *Бој на Мишару*.

Девета наставна целина

ХУМАНИЗАМ И РЕНЕСАНСА (*****)

Предмет изучавања: појам, појава и одлике ренесансне књижевности; значај ренесансе за развој европске културе; књижевне врсте: сонет, уметнички еп, приповетка, пародијски роман, драма.

Дела за проучавање: Франческо Петрарка: *Канцонијер* (*изабрани сонети*, Читанка.); Данте Алигијери: *Божанствена комедија* (одломак из Читанке); Ђовани Бокачо: *Декамерон*; *Федерико и мона Ђована*; Мигел де Сервантес: *Дон Кихот*; Виљем Шекспир: *Ромео и Јулија*. Ренесанса се није могла развијати у Србији (пронађи одговор зашто), али зато јесте у Дубровнику. Прочитај примере петраркистичке поезије дубровачких песника: Шишко Менчетић: *Први поглед*, Џоре Држић: *Горчије жалости јесу ли гди кому?*, Марин Држић: *Новела од Станца* и *Дундо Мароје* (драме).

Десета наставна целина

БАРОКНА КЊИЖЕВНОСТ и КЛАСИЦИЗАМ (**)

Прочитај у уџбенику чиме се одликују ове две књижевне формације.

Текстови за читање: Иван (Џиво) Гундулић: *Осман - еп* (одломак из Читанке); Молијер: *Тврдица* – комедија (прочитај дело у целини).

Једанаеста наставна целина

ЛЕКТИРА ИЗ САВРЕМЕНЕ КЊИЖЕВНОСТИ (*****)

Прочитај следећа дела и припреми се за њихову интерпретацију. Користи поговоре, предговоре и текстове из уџбеника.

Данило Киш: *Рани јади*

Љубомир Симовић: *Хлеб и со*

Душан Радовић: (*Избор песама*)

Мирослав Антић: (*Избор песама*)

СРПСКИ ЈЕЗИК

Данаеста наставна целина

I. ОПШТИ ПОЈМОВИ О ЈЕЗИКУ **

Тринаеста наставна целина

II. КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК ***

У уџбеницима ћеш пронаћи добре текстове о историји и развоју српског књижевног језика.

Четрнаеста наставна целина

III. ЈЕЗИЧКИ СИСТЕМ И НАУКЕ КОЈЕ СЕ ЊИМЕ БАВЕ *****

Петнаеста наставна целина

IV. ФОНЕТИКА (СА ФОНОЛОГИЈОМ И МОРФОФОНОЛОГИЈОМ) ****

О гласовима и гласовним променама учили сте у основној школи. Провераваћеш и утврђиваћеш своје знање решавајући тестове из ове области.

Континуирано:

ПРАВОПИС *

Ако грешиш у правопису значи да ниси довољно писмен и да се мораш тиме позабавити. Од наставника ћеш добијати правописне вежбе за исправљање грешака и утврђивање правилног писања.

КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА *

Ова област подразумева различите облике писменог и усменог изражавања (писмене задатке, есеје о различитим темама, писмене вежбе, говорне вежбе, говорење напамет научене поезије).

Прва наставна целина

ПРИСТУП УМЕТНИЧКОМ ДЕЛУ

Прва лекција

О УМЕТНОСТИ

Пред тобом је текст обогаћен ликовним илустрацијама и линковима према веб (web) страницама на интернету, на којима можеш прочитати нешто више о почецима и развоју уметничког стваралаштва. Постоје многе књиге о уметности (на пример Јансонова Историја уметности) и многи занимљиви сајтови које можеш истраживати ако желиш. У обради лекција које су пред тобом можеш користити и уџбенике који су наведени уз наставни програм за први разред.

Откад постоји човек, постоји и уметност. Већ су први људи, шарајући штапићем по пепелу, песку или прашини, открили линију и уочили да од покрета њихове руке зависи каква ће она бити. Мајке су својим гласом умиривале децу и тако откриле чаробна својства мелодије коју су стварале. У потреби да једни другима пренесу осећања служили су се првим плесним покретима. И тако су редом освајали нова и нова изражајна средства неопходна да изразе своје духовне садржаје и задовоље своју потребу за лепотом. Стварали су нове звукове откривајући прве инструменте, откривајући облике успостављали су прву геометрију кућног простора и огњашта (не знајући да су то зачеци архитектуре), а првим језичким конструкцијама изражавали су своје мисли, стварајући тако језик и наравно – прву књижевност. Првобитна, примитивна уметност (линк, палеолит) тежи подражавању стварности, на начин како то и данас чине деца. Прво се цртају силуете животиња, па тек доцније људи и биљке. Тежи се симетрији, а слике се украшавају шарама и изукрштаним линијама.

На самом почетку свога настајања, уметност је имала обредно и религиозно обележје (плес, песма, маске, обликовани предмети).

Почети уметности (линк, неолит) су везани за рад и свакодневну делатност човека (лов, обрада земље, сточарство, израда употребних предмета). Ти први стваралачки импулси су у прастаром времену и о њима сведоче откривени први цртежи у пећинама на простору Француске (линк) и Шпаније (линк) и први извајани облици, тек назначени у камену, као што су облици Лепенског Вира (линк) . Или пак као што су камене конструкције на Малти, у Бретањи, односно загонетне фигурине на Ускршњем острву.

Свако време у историјском развоју човечанства имало је своје схватање уметности као

манифестације духа. У античко време и доба ренесансе уметност је схватана као опонашање предмета, облика, стварности уопште (*mimesis/мимезис – опонашање*). Тежило се томе да једно дело буде дато као одраз лика у огледалу.

Данас се сматра да се стварност у уметности преображава у складу са потребама људског духа. Човек, на неки начин, поново ствара већ постојећи свет, у жељи да изрази свој доживљај, стања, размишљања, да задовољи свој стваралачки порив. Зато је уметност израз објективног али и субјективног, много више субјективног доживљаја света. Стваралац уметничког дела није роб стварности, па не жели да је дословно следи, него је превазилази својом маштом, својим даром да ту стварност гледа другачијим очима и да, сходно томе, његов доживљај стварности која га окружује - у делу које ствара - буде сасвим преобразена, надограђена визија ствараоца. Како се мења човек кроз историју, тако се мања и уметност.

Уметност се најчешће дефинише као људска духовна делатност или вештина духа којом човек изражава своје најдубље мисли и осећања и ствара један нов свет - свет уметничког дела.

ВРСТЕ УМЕТНОСТИ

Да би могао да створи (обликује) нови, уметнички свет, човек се служи разним средствима: речима, бојама, тоновима, покретима и разним материјалима. Тако су настала књижевна дела, песме, разне игре, слике, скулптуре, прелепе грађевине, филмови. А све то говори да постоје и разне врсте уметности.

Има онолико врста уметности колико и средстава уметничког изражавања. Неко од уметника свој сложени доживљај света даје у сликама које остварује речима или бојама, други се изражава тоновима, трећи покретима, четврти гестовима, мимиком, итд.

У зависности од тога која средства уметничког изражавања користи, разликујемо осам врста уметности:

1. Архитектура (*линк*) (изражајно средство грађевински материјал, простор).

2. Вајарство (*линк*) (камен, глина, дрво, бронза).

3. Сликарство (*линк*) (боја, линија, простор).

4. Музика (*линк*) (звучи, тонови, ритам).

5. Књижевност (*линк*) (мисао/реч).

6. Плес / игра(*линк*) (покрет тела).

7. Глума ([линк](#)) (мимика, реч, покрет).

8. Филм ([линк](#)) (покретне слике, реч, глума, музика, архитектура).

У зависности од тога да ли се остварују у временском току или простору, све уметности се деле на просторне и временске уметности. У просторне уметности спадају: архитектура, сликарство и вајарство, за које се каже да су ликовне уметности; у временске уметности пак убрајају се музика и књижевност. А има и уметности које се остварују и у простору и у временском току: балет, глума, позоришна уметност и филм.

Општа наука која се бави уметношћу, изучава њену природу, међу собне зависности и законитости уметничког стварања зове се естетика.

ИСТРАЖИВАЧКИ ЗАДАЦИ:

*Покушај да успоставиш комуникацију са једном уметничком сликом. Предлажем ти да на интернету потражиш слике европских импресиониста ([линк](#)) као што су Клод Моне, Едуар Мане, Камил Писаро, Алфред Сисле, Едгар Дега, Огист Реноар. Пажљиво посматрај слику која ти се највише допала и припреми се да објасниш свој уметнички доживљај.

*Којим је ликовним средствима остварен садржај слике?

*Шта тој слици даје поетичност и сугестивност?

*Које боје доминирају и какав утисак код тебе изазивају?

- * Ако је изабрана слика пејзаж, каква размишљања и асоцијације у теби побуђује?
- * Ако слика садржи људске фигуре, посматрај како су осветљене, какво је њихово окружење, какву поруку шаље њихово држање. Има ли у томе неке универзалне истине о људима?
- *Буди ли та слика асоцијације и на неке друге уметности? Које?
- *Забележи неке мисли које ти се намећу при посматрању изабраног уметничког дела и припреми се да говориш о томе.
- *Једно уметничко дело често може да буде инспирација за настанак другог уметничког дела.

(На пример:Едгар Дега је сликар чија велика инспирација је био балет.)

- *Знаш ли неко књижевно дело инспирисано, на пример, лепотом моста или фреске?
- *Проучи појмове које дефинише теорија књижевности: уметност, уметничко дело, уметник (стваралац), прималац (читалац, слушаалац, гледалац). Поменути појмови детаљније су објашњени у Речнику књижевнотеоријских појмова (на крају Читанке).

Друга лекција

УМЕТНИК (СТВАРАЛАЦ) - УМЕТНИЧКО ДЕЛО - ПРИМАЛАЦ (ЧИТАЛАЦ)

У овој лекцији имаш задатак да дефинишеш појмове *уметност*, *уметник/стваралац*, *уметничко дело*, и да откријеш њихову узајамну везу. На примеру једне кратке лирске песме открићеш у каквом су односу песник и његово дело. Будући да уметност нема смисла, ако не постоји публика која у њој проналази смисао и лепоту (читаоци, гледаоци, слушаоци), треба да пронађеш поруку коју је песник посредством свог дела упутио нама.

За почетак, покушај да самостално одговориш на следећа питања:

- Шта је то уметност?
- Ко је уметник?
- Шта је то уметничко дело?
- Шта је то надахнуће?

Забележи у својој свесци што више одговора на ова питања пре него што наставиш са читањем текста. Тако ћеш проверити и потврдити колико заправо знаш о овој теми.

Објашњења:

Уметност: Уметност је духовна творевина и духовна потреба човека. Она постоји захваљујући нарочитом људском дару за стварање, а настаје у тренуцима надахнућа (инспирације).

Уметник: Уметник је креативно биће са нарочито развијеним чулима, маштом, радозналићу, вештином и поривом (нагоном) да ствара оригинална дела која имају естетску и духовну вредност.

Уметничко дело: Уметничко дело је производ људског духа, непоновљива творевина која настаје у тренутку уметничког надахнућа.

Надахнуће: Надахнуће или инспирација (лат: *inspiratio*) представља фазу у току стваралачког процеса, када је стваралац (уменик или научник) у стању посебног емоционалног узбуђења, када види, опажа и разуме јасније и чистије него обично. Тада, идеје или решења проблема који су деловали нејасно или нерешиво долазе изненада. У стањима надахнућа настају највреднија уметничка или научна дела. Ово стање назива се још и увиђање или илуминација.

Детаљније о овој теми можеш прочитати у једном од наведених уџбеника (Књижевност и српски језик: приручник за ученике првог разреда гимназије и средњих стручних школа / Часлав Борђевић, Предраг Лучић или Књижевност и српски језик: приручник за ученике првог разреда гимназије и средњих стручних школа / Петар Пијановић)

Читајући текст обрати пажњу на следећа питања:

- Шта је то што уметник уноси у своје дело стварајући га?
- Како уметник размишља и на који начин посматра стварност каоја нас окружује?
- Да ли је приказ стварности у уметничком делу у потпуности објективан?
- Шта је све потребно уложити да би настало једно истински вредно, непоновљиво и трајно уметничко дело?
- Којим примерима из живота уметника можеш да поткрепиш своје тврдње (у одговору на претходно питање)?
- Шта је предмет уметности, односно шта је то што интересује уметника?
- Да ли се сви уметници о истим темама изражавају на исти начин? Зашто?
- Ако приметимо да уметничка дела не служе задовољавању основних људских потреба везаних за опстанак, **каква је онда сврха уметности у људском животу?**
- Коме је уметност намењена? (Ко су примаоци уметности?)
- Шта уметничко дело изазива у нама?
- Да ли сви људи исто дело доживљавају на исти начин? Зашто?
- Шта је то уметнички доживљај?
- Опиши један свој уметнички доживљај.

Рад на тексту

- Пажљиво прочитај песму „Септембар“, Стевана Раичковића и размисли о чему песник у њој говори.
- Упореди своја очекивања (на која те је упутио наслов песме) са њеним садржајем. Уместо описа ране јесени, пред нама је необичан дијалог. Да ли нам песник преноси оно што види или оно што мисли и осећа?
- Како се називају песме испуњене размишљањима песника о разним темама? *¹
- Ако песник не говори о јесени, зашто је песми дао такав наслов? Шта у људском животу симболизује јесен? *²
- Потруди се да откријеш зашто се песник обраћа песми, на који начин то чини, и закључиш какав став и осећања тиме изражава.
- Каква је улога перфекта и презента у његовом питању? *³
- У каквом су односу песник и песма? Ко од кога у том односу зависи? *⁴
- О чему размишља уметник описујући приказ јабланова који се злате у прозачној магли? Да ли су такви тренуци свакодневни и поновљиви? Које емоције су уткане у ту слику? Каквим тоном се обраћа уметник свом делу, говорећи о тим драгоценим тренуцима који су му промакли? *⁵
- Коме се све песник обраћа овом песмом? *⁶

СЕПТЕМБАР

Станимо мало, песмо.
Јесмо ли живели, јесмо?
Ти си најлепше сате
- Јаблани кад се злате
У лакој магли, пени -
Однела тужно мени.

Ако ти је потребна помоћ у разумевању песме, прочитај неку од интерпретација у уџбеницима или се обрати наставнику.

- Размисли како то „живи“ једно уметничко дело. У коме оно постоји и траје као вредност?
- Како разумеш стваралачку посвећеност. Шта она одузима, а чиме узвраћа уметнику?
- Шта све може бити инспирација једном ствараоцу?

Шта су неки уметници рекли о стваралачкој посвећености:

Васко Попа о песничком стварању:

Најмањи део времена потрошим над хартијом. А о оним другим страшним количинама времена жртвованим поезији боље и да не Говоримо.

Гистав Флобер (француски писац):

А када дању прочитам оно што ноћу напишем, често прецртам све и почињем изнова. Будућност ми показује само један нео- дређени низ преиртавања - прилично невесела перспектива...

Балзак (француски романиста):

Човек може да цркне од тешких напора у уметности, науци и књижевности(...). Рад, увек рад; ужарене ноћи за ужареним ноћима, дани размишљања за данима размишљања, од остварења до замисли, од замисли до остварења...

Објашњења:

*¹ Мисаона или рефлексивна лирика.

*² Наслов указује на крај зрелог животног доба, на почетак старости, када се преиспитује смисао живота, успеси и неуспеси, начин на који је човек остварио или изневерио своја маштања из младости.

*³ Иза уметника и дела којем је посветио цео живот, дуг је пут. Време је за предах и преиспитивање. Занет стварањем, песник није био свестан пролазности. Сваки тренутак прошлости посветио је свом делу, овај тренутак жели за себе.

*⁴ Личним обраћањем песми сугерише се узајамност постојања уметничког дела и уметника; између њих постоји судбинска повезаност – једно без другог не постоји; дело се персонификује и као творевина која има свој аутономни живот (од трена када је створено свако уметничко дело заиста наставља да „живи“ свој нови живот док год постоје људи који у њему проналазе смисао и лепоту);

*⁵ Језиком као изражајним средством остварен је визуелни доживљај: етерична слика јабланова говори нам о неухватљивости и непоновљивој лепоти тренутка. Живот се дешава само сада. Иза тога остаје сећање. Уметник често остави по стани обичне драгоцене ствари које испуњавају свакодневицу нас обичних људи. Отуда потиче скривени прекор у његовим речима.

*⁶ Песма има испеведни тон. Обраћајући се песми, песник се исповеда читаоцима.

Тест за проверу знања о наставној теми **Приступ уметничком делу**

Пред тобом су питања обележена звездицама. Провери за коју оцену знаш. Ако одговориш на сва питања са две звездице, заслужио си двојку. За сваку вишу оцену мораш знати, осим питања са две звездице, још и одговор на питања са три, четири или пет звездица. Потруди се, без варања, да даш тачан одговор на што више питања. Резултат који постигнеш имаћеш прилику да потврдиш на часу.

1. Шта је то уметност? **
2. Ко је уметник? **
3. Шта је то уметничко дело? **
4. Које врсте уметности постоје? **
5. Наведи бар три назива светски познатих локалитета на којима су пронађени трагови прве примитивне уметности. **
6. За које области живота су везани почеци уметничког стварања? ***
7. Наведи по један пример (познато уметничко дело) за сваку врсту уметности. ***
8. На који начин се првобитна, примитивна уметност односила према стварности? ***
9. Шта симболизује јесен у песми „Септембар“? **
10. Којој лиској врсти припада песма „Септембар“, Стевана Раичковића? ****
11. О чему нам заправо говори песник у песми „Септембар“? *****
12. Шта је то надахнуће? *****
13. Шта је то уметнички доживљај? *****
14. Да ли је приказ стварности у уметничком делу у потпуности објективан? *****
15. Ако приметимо да уметничка дела не служе задовољавању основних људских потреба везаних за опстанак, каква је онда сврха уметности у људском животу? *****